

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2020



Sekce osiv, sadby a zdraví rostlin

Odbor dovozu a vývozu, 293000

Činnosti spojené s dovozem a vývozem rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů byly v roce 2020 výrazně ovlivněny změnou legislativy na úrovni EU, která vstoupila v platnost od 14.12.2019, ale hlavní změny byly realizovány až od začátku roku 2020. Dovozní kontrola se nadále zaměřuje na zamezení zavlékání především stanovených škodlivých organismů a splnění dalších dovozních fytosanitárních podmínek. Nově je celý proces odbavování zásilek zaznamenávám do systému TRACES NT, včetně komunikace s Celní správou. Rovněž došlo k posunu ve využívání pouze elektronické komunikace s ohledem na garantování fytosanitárních podmínek (e-Phyto). Činnosti spojené s vývozem byly ovlivněny v menší míře, přesto došlo ke změnám, které zahrnovaly změnu vzhledu používaných formulářů rostlinolékařských osvědčení a zavedení oficiálního dokladu pro garanci splnění fytosanitárních podmínek v rámci EU, tzv. preexport certificate.

Nadále bylo významnou částí činnosti zpracování podkladů a materiálů k uplatnění agrární produkce ČR na zahraničních trzích. Tato činnost je pro ČR, jako pro exportně zaměřenou zemi, velmi významná. Nadále byla prováděna osvěta a propagace činnosti směrem k odborné i laické veřejnosti, i když tato oblast je s ohledem na nárůst jiných činností do jisté míry upozaděna.

Významnou činností, kterou zasáhla změna legislativy, je opravňování subjektů, které provozují zařízení k hubení škodlivých organismů a označují dřevo, dřevěný obalový materiál a jiné předměty v souladu se standardem ISPM č. 15. Zde došlo k výrazným legislativním změnám, které znamenaly pro značnou část dříve oprávněných subjektů, opětovný proces získání oprávnění. Tuto činnost poznamenala i změna informačního systému pro evidenci těchto případů, který však nebyl v průběhu roku plně funkční.

1. Dovozní rostlinolékařská kontrola

Systém dovozních kontrol byl významně změněn novou legislativou, především nařízením EU 2016/2031, 2017/625, 2018/2019 a prováděcím nařízením 2019/2072. Dovozní kontrola byla nadále ve většině případů odbavována ve vstupních místech, ale vlivem změny legislativy došlo k nárůstu odbavování v tzv. místech určení, ať již šlo o celní prostory, nebo o

schválená místa přímo u dovozců. Do budoucna počítáme se zvyšujícím podílem těchto kontrol, především u komodit, které lze ve vstupních místech těžko kontrolovat.

V ČR byla i nadále v provozu vstupní místa pro leteckou a poštovní přepravu. Ostatní zásilky vstupují přes vstupní místa v jiných členských státech EU a jsou eventuálně poukazovány ke kontrole do ČR. Na menších letištích se ve spolupráci s Celní správou provádí namátkové kontroly osob v cestovním styku a v omezeném počtu i kontroly vstupujících zásilek. Provoz ve vstupních místech byl však poznamenán pandemií způsobenou virem C-19, což znamenalo výrazné omezení provozu letiště v Praze. Z tohoto důvodu byla upravena i provozní doba vstupního místa pracoviště Fytokaranténní inspekce Praha, což trvalo až do konce roku 2020. Z důvodu omezeného provozu došlo i ke snížení počtu předkládaných zásilek.

S ohledem na změnu legislativy jsou všechny zásilky podléhající kontrole povinně evidovány v systému TRACES NT. Bylo tedy nutné zajistit registraci dovozců, konzultace a pomoc při zadávání zásilek do tohoto systému. Rovněž v této věci ÚKZÚZ intenzivně spolupracoval s EK na úpravách tohoto systému, na zavedení míst pro provádění kontrol a změn v záznamech komodit. Změny a pomoc dovozcům probíhala v průběhu roku prakticky se stejnou intenzitou. Konec roku byl v této záležitosti ovlivněn i konečnou fází Brexitu.

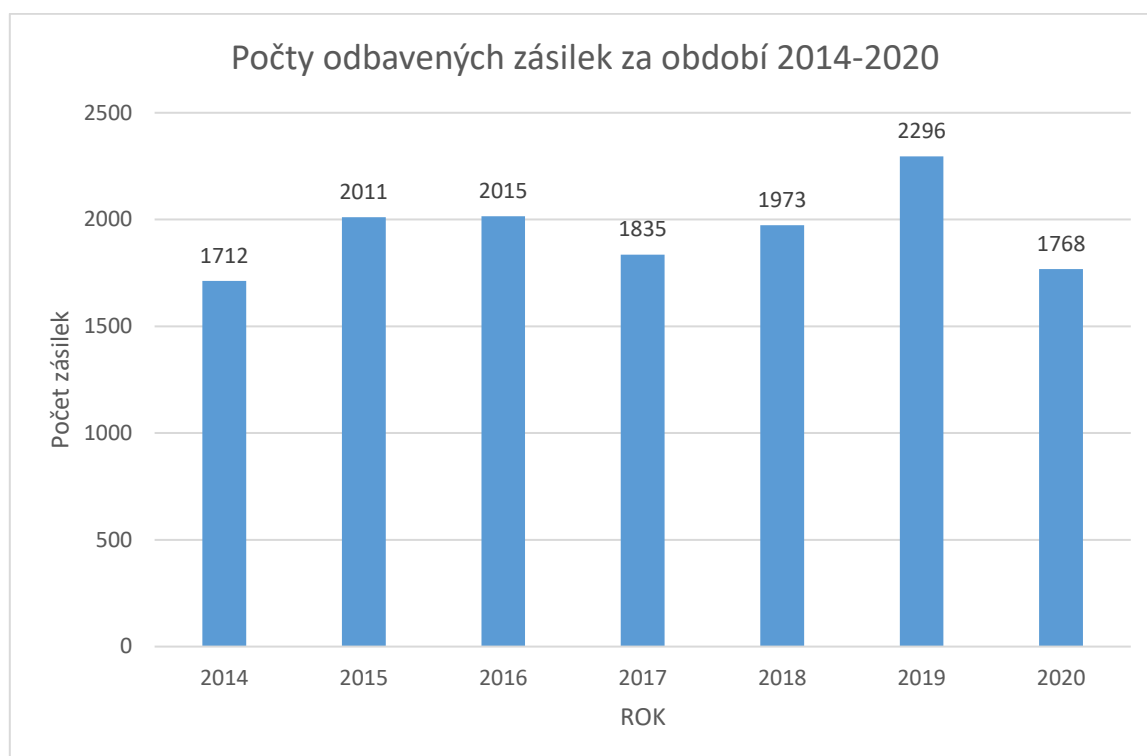
Nadále byla prováděna u vybraných zásilek dovozní rostlinolékařská kontrola, které nepodléhají povinné dovozní kontrole, ať již z důvodu podezření na výskyt škodlivých organismů, tak i v rámci detekčního průzkumu. Těchto zásilek však bylo v roce 2020 výrazně méně než v letech předcházejících.

Další významnou část zásilek, které byly kontrolovány, jsou zásilky všeho druhu, které jsou přepravovány pomocí dřevěných obalů (v souladu s rozhodnutím Komise 2018/1137 s platností do 30.6.2020). Na tomto úseku ÚKZÚZ nadále spolupracoval s orgány dalších států tak, aby byl proces odbavování pro dovozce pružný a jednoduchý. Česká republika v tomto směru rozvíjela spolupráci především s Německem, Slovinskem, Slovenskem, Litvou, v menší míře s Itálií a Polskem.

V rámci dovozu bylo několik míst pro odbavování zásilek uvnitř ČR nově schváleno. Jednalo se ve většině případů o celní prostory pro kontrolu dřevěného obalového materiálu.

Přes značné snížení počtu dovážených zásilek přes vstupní místa s ohledem na nouzová opatření, bylo v roce 2020 odbaveno 1768 zásilek, resp. bylo vydáno 1768 SZVD. Největší podíl zásilek nadále pochází z Asie. Podle komodit největší podíl zaujímá dovoz zeleniny a ovoce, osiva, rozmnožovacího materiálu rostlin a řezaných květin.

Graf. č. 1 Počet provedených dovozních kontrol (DRK) v letech 2014-2020



Závady byly zjištěny pouze u 5 zásilek, které bylo nařízeno vrátit do země původu, ošetřit nebo zničit. Snížení počtu záchytů souvisí se snížením počtu dovozů přes vstupní místa ČR. Závady zahrnovaly především nesplnění dovozních fytosanitárních podmínek nebo chybějící doklady. V rámci dovozu osiv byl v jednom případě zjištěn výskyt na *Solanum lycopersicum* výskyt ToMMV (CN) a na *Capsicum annuum* přítomnost ToBRFV (TW). Při dovozu rostlin určených k pěstování byla zjištěna přítomnost *Gymnosporangium asiaticum* (JP) a houby z rodu *Phomopsis* (JP).

V rámci dozoru nad plněním karanténních opatření po dovozu bylo provedeno 14 kontrol, jednalo se především o kontroly rostlin určených k dalšímu pěstování.

Nadále platí, že největším rizikem pro zavlékání škodlivých organismů je dovoz osiv a množitelského materiálu rostlin. V rámci těchto komodit byly započaty práce na metodice, která upraví povinné testování nejrizikovějších komodit. Metodika bude k dispozici v roce 2021. Povinnost testování souvisí i s přípravou vybudování izolačního zařízení pro účely dočasného uskladnění testovaných zásilek před jejich propuštěním do navrhovaného celního režimu.

V roce 2020 proběhl audit DG SANTÉ na úseku plnění nařízení o úředních kontrolách ve vstupním místě FI Praha. Audit se zaměřil i na plnění podmínek při dovozu krmiv a potravin.

Zpoplatnění dovozní kontroly probíhá v souladu s vyhláškou č. 221/2002 Sb., která stanovuje sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti ÚKZÚZ, ve znění pozdějších předpisů. Výše poplatků nebyla v roce 2020 upravována.

2. Vývozní rostlinolékařské šetření

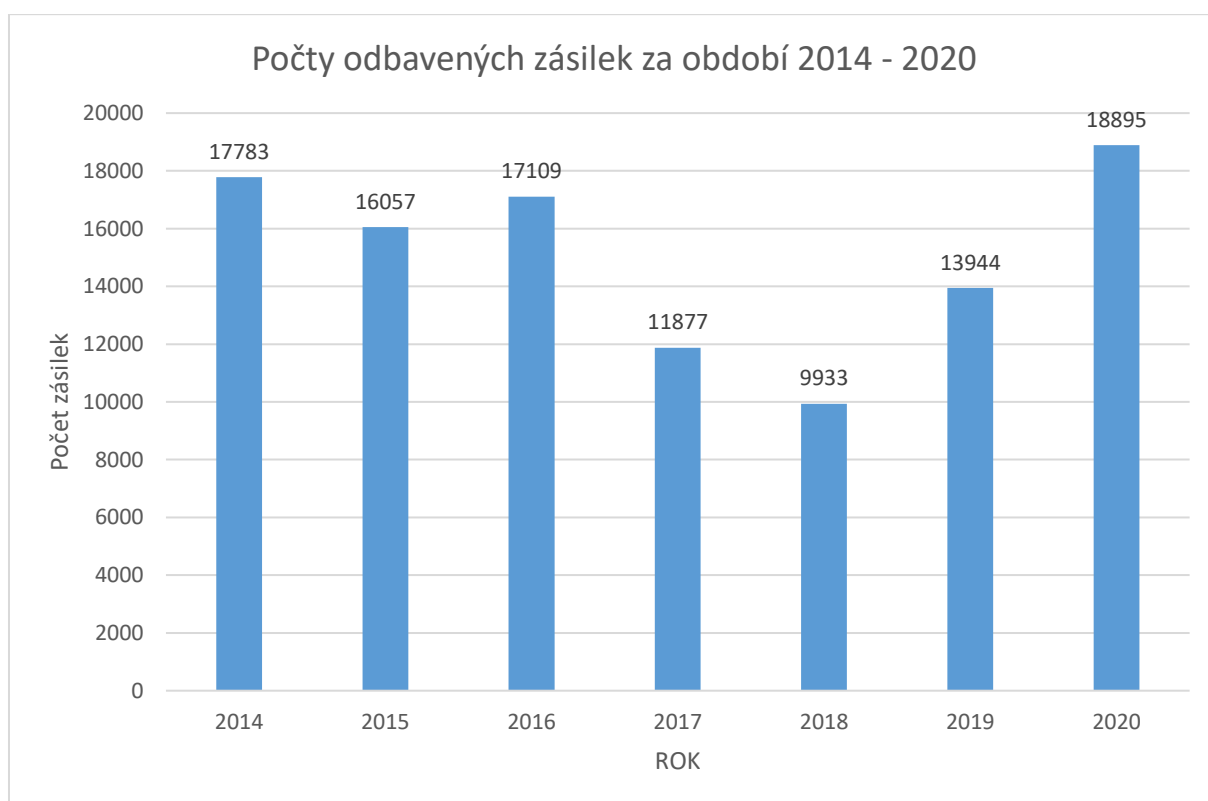
Vývozní rostlinolékařské šetření, jehož výsledkem je vystavení rostlinolékařského osvědčení (phytosanitary certificate) nebo předvývozního osvědčení (pre-export certificate), bylo provedeno v 18895 případech. Výrazným způsobem tak došlo k nárůstu vystavených fytoosanitárních dokladů a provedených šetření, a to v důsledku vývozu dřeva těžného v rámci kůrovcové kalamity. To samozřejmě sebou neslo zvýšené nároky na kontrolní i administrativní procesy, snahu o povolení dalších účinných látek k ošetření dřeva a komunikaci se sousedními státy. Na to navazuje i vystavování předvývozních osvědčení, kterých bylo vydáno několik stovek. Vývoz ostatních komodit, i přes omezení z důvodu nouzového stavu, byl prakticky totožný jako v předcházejících letech. Z ČR jsou vyváženy tradiční komodity jako potravinové suroviny, zpracované dřevo a osivo. Nadále je pouze v omezené míře vyvážen školkařský materiál a brambory.

Součástí vývozního šetření je i provádění šetření v místech produkce vyváženého materiálu. Tato šetření zahrnují kontroly během vegetace přímo u pěstitelů, těchto šetření bylo provedeno 380. Další šetření byly provedeny při nakládkách dřeva, celkem bylo zpracováno 206 záznamů ze šetření. Část šetření se spojuje s procesem uznávání porostů, což je jedním z efektu organizačních změn, které platí od počátku roku 2020. Z porostů byly odebrány vzorky s následujícími diagnostickými výsledky: Zucchini yellow mosaic virus, CMV, ToMMV, *Cercospora beticola*, *Pseudomonas syringae*, *Xanthomonas* sp., Squash mosaic virus, Cucumber mosaic virus, *Pleiospora betae*, Pea seed borne mosaic virus, Pea enation mosaic virus-1, *Ditylenchus dipsaci*, Pea necrotic yellow dwarf virus, OYDV, Fusarium, CaLSol, Leek yellow stripe virus.

Rok 2020 byl i významný s ohledem na uplatňování české agrární produkce na zahraničních trzích. U mnoha států platí omezení pro dovoz některých komodit, popřípadě dochází ke zpřísnování dovozních podmínek (např. garance na ToBRFV). Rovněž je kladen větší důraz na diagnostickou činnost, odběry a diagnostické rozborů komodit, které směřují na zahraniční trhy. V rámci vývozu bylo celkem odebráno 1150 vzorků, 150 vzorků bylo pozitivně testovaných na výskyt škodlivých organismů (všech ŠO a poškození), dalších 9 vzorků bylo podezřelých na výskyt škodlivých organismů. Z výše uvedených důvodů je i rozšiřována škála možných diagnostických rozborů v laboratoři ÚKZÚZ, především virů a bakterií. Další vzorky byly odebrány a diagnostikovány v terénu v rámci prováděných šetření v místě uskladnění nebo zpracování komodit.

Nadále platilo omezení vývozu některých komodit do některých států, nadále docházelo ke zpříšňování podmínek dovozu, což zvyšovalo nároky především na odběr vzorků a laboratorní diagnostiku (zavádění nových metod testování). ÚKZÚZ se ve spolupráci s MZe nadále jednal o uplatnění české agrární produkce na trzích zemí mimo EU. Nadále jsou zpracovávány podklady pro Pest Risk Analysis a úzce se spolupracuje se zeměmi, kam by měl směřovat vývoz. V roce 2020 byly zpracovány tři podklady pro PRA, a to pro vývoz osiva obilnin a luskovin do Argentiny a osiva papriky do Peru. V dalších, již rozjednaných, případech byly doplňovány požadované podklady. Z povolených komodit lze jmenovat možnost vývoz jablek do Indie a osiva konopí do USA.

Graf č. 2 Počet vývozních šetření v letech 2014 -2020



Zpoplatnění vývozního šetření probíhá v souladu s vyhláškou č. 221/2002 Sb., která stanovuje sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti ÚKZÚZ, ve znění pozdějších předpisů. Poplatek za provedení šetření nebyl změněn.

Z důvodu zlepšování činnosti a vývoje na úseku vnější karantény bylo přistoupeno k rozvoji informačního systému „Vnější karanténa“, která zahrnovala rozšíření o vystavování předvývozních osvědčení, úpravu zpoplatnění, dodatkových prohlášení a komunikace s jinými systémy.

3. Dozorové kontroly

Kontroly dovážených zásilek ložených na dřevěném obalovém materiálu zaměřené na omezování šíření škodlivých organismů vázaných na dřevo – *Monochamus* spp., *Anoplophora glabripennis*, *Bursaphelenchus xylophilus* byly prováděny v souladu s nařízením EU 2018/1137 platným do 30.6.2020. Celkem bylo provedeno 156 kontrol při nichž bylo zjištěno 5 závad. Zásilky bylo nařízeno zlikvidovat nebo bylo nařízeno vrácení celé zásilky do země vývozu. Další kontroly byly provedeny ve spolupráci s Celní správou ČR, jednalo se o několik desítek kontrol. Snížení počtu kontrolovaných zásilek je dáno jednak ukončením platnosti citovaného nařízení, tak i výrazným nárůstem jiných činností. Je nutné zmínit, že nadále funguje výborná spolupráce s poukazováním zásilek přepravovaných pomocí dřevěného obalového materiálu se státy, kudy zásilky vstupují na území EU. Největší podíl na poukazování zásilek ke kontrole do ČR má Německo, Litva, Nizozemsko, Slovensko, v menším počtu Polsko, Itálie a Slovinsko.

Při kontrolách bylo odebráno celkem 148 vzorků dřeva, které byly všechny testovány s negativním výsledkem na háďátko borovicové (*Bursaphelenchus xylophilus*).

4. Registrace subjektů provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů a kontroly dřevěného obalového materiálu

S ohledem na změnu legislativy došlo ke změně přístupu k opravňování subjektů provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů a označování dřeva, dřevěného obalového materiálu a jiných předmětů. Celkem bylo vedeno 259 správních řízení za účelem udělení oprávnění, a to v 71 případech pro výrobce dřevěného obalového materiálu a ve 188 případech pro subjekt provozujících zařízení k hubení škodlivých organismů.

Ačkoliv se v rámci změny legislativy rozšířila možnost používání i jiných způsobů ošetřování, tak je v ČR prozatím využívána jen možnost tepelného ošetřování metodou HT. ÚKZÚZ vydal v roce 2020 rozšířenou příručku „Jak správně ošetřovat dřevo, dřevěný obalový materiál a jiné předměty“, do které zařadil všechny dostupné metody v ČR. Dozorové kontroly nebyly prováděny právě z důvodu nové registrace, která probíhá u všech subjektů v letech 2020 a 2021.

Pokuta za neplnění povinností nebyla udělena. Subjekty, které o novou registraci nepožádaly, byla registrace zrušena. Ukončení činnosti bude postupně ověřováno v rámci dozorových kontrol v roce 2021.

Na tomto úseku se odbor podílel na rozvoji informačního systému pro správu a evidenci udělených oprávnění, který byl zařazen do systému „Registr“.